

Marek Rubnikowicz, Małgorzata Kwiatkowska, Jerzy Olczak

Średnia Huta, gm. Warlubie, woj. bydgoskie. Stanowisko I

Informator Archeologiczny : badania 17, 239-240

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

muru obwodowego. Mimo usytuowania go na teoretycznym kierunku przebiegu tego muru i znaczącej długości /16,5 m x 2 m/ nie doprowadził do odkrycia śladów muru gotyckiego. Być może mury na tym odcinku zostały całkowicie rozebrane, gdyż wtedy prowadził obecnie główny wjazd na zamek. Odkryte to natomiast reliktury warstwy wczesnochr. /XII-wiecznej/ bardzo płytko położone pod powierzchnią terenu. Prace na tym odcinku będą kontynuowane.

Podsumowanie

Sezony badawcze 1982-1983 poświęcone głównie pracom archeologiczno-architektonicznym przyniosły istotne ustalenia rozplanowania i wyglądu zamku Feliksa Sarnońskiego z pocz. XVI w. Nieliczne przekazy pisane /dopiero z końca XVIII w./ oraz brak planów i ikonografii współczesnej okresowi jego użytkowania powodowały istotne trudności w planowaniu architektonicznym rekonstrukcji zamku. W chwili obecnej wiadomo już, że było to założenie duże i na szerokiej skale. Zamek posiadał ce najniższej ostrej budynek o charakterze mieszkalno-gospodarczym /jeden z nich przebudowany został w XIX w. na pałac/, ostre narożne wieże cylindryczne /?/, oraz strażnicę przy bramie zachodniej. Był otoczony fosą oraz błotnistymi rozlewiskami rzeki Wławy. Nie wyjaśniony pozostał problem mostu zwodzonego oraz wspomnianej w lustracjach bramy wschodniej. Sezony te przyniosły także kolejne istotne ustalenia dotyczące grodu wczesnośredniowiecznego.

ŚREDNIA HUTA, gm. Warlubie
woj. bydgoskie
Stanowisko I

Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Pracownia Dziejów Sztuki
Instytutu Archeologii i Etnografii
w Toruniu

Badanie prowadził mgr Marek Rubinowicz /autor sprawozdania/ przy współudziale mgr Małgorzaty Kwiatkowskiej, pod kierunkiem doc. dr. Jerzego Olczaka. Finansował WKZ w Bydgoszczy. Drugi sezon badań. Nowożytna huta szkła /XVIII wiek/.

Kontynuowano prace wykopaliskowe celem pełnego rozpoznania pozostałości po zabudowaniach, a szczególnie po tych jego elementach, które miały bezpośredni związek z prowadzoną tu w przeszłości działalnością produkcyjną huty szkła.

Wytyczone wykopy były częściowo kontynuacją ubiegłorocznych, poza tym założono wykopy uzupełniające, którymi pokryto całość obszaru, w obrębie którego mogły wystąpić reliktury zabudowań produkcyjnych. W celu rozpoznania maksymalnie dużej powierzchni poprowadzono siedem rowów sondowych o szerokości 1 m i w miejscach, w których wystąpiły zaburzenia ciągłości warstwy w postaci bądź skupisk kamieni, bądź też wtrąceń o zmiennym od otoczenia sferowatym, poszerzono wykopy do powierzchni niezbędnej dla stwierdzenia zasięgu i rodzaju sferowatych warstw.

Na przebadanej tą metodą powierzchni 285 m² natrafiono na liczne pozostałości świadczące o prowadzonej tu intensywnej działalności wytwórczej różnorodnych wyrobów szklanych.

Objektami o największych wartościach poznawczych były pozostałości dwóch pieców szklarskich, z których jeden /obiekt 5/ zalegający pod cienką warstwą próchnicy /około 25 cm/ zachował się w postaci częściowo rozwleczonego gruzowiska. Na podstawie wstępnej analizy rozmiaru materiału w obrębie poszczególnych warstw mechanicznych, udało się uchwycić jego przybliżony kształt na poziomie przyziemi. Ustawiony na osi NE-SW tworzył dwa połączone ze sobą prostokąty, z których większy zlokalizowany był na tejże osi, natomiast mniejszy dołączony był do jego części południowo-zachodniej.

W obrębie wzniesionego obiektu natrafiono na bardzo dużą ilość spieków szklarskich /spratony surowiec/, many szklanej z różnych etapów wytępu, fragmentów donic oraz odpadów produkcyjnych. Poza tym w całej zawartości gruzowiska stwierdzono znaczną ilość elementów konstrukcyjnych pieca, składających się z dość znacznej ilości rozdrobnionych i przepalonych kamieni, wykazujących w niektórych przypadkach ślady intencjonalnego wygładzenia powierzchni. W wykonanym profilu, w jego dolnej części, zaobserwowano warstwę intensywnej spalenizny o grubości około 2 cm, ciągnącej się pod całym obiektem. Wskazują ona dość jednoznacznie na fakt spalenia obiektu, świadczą o tym także przesycenie spalenizną warstwy wokół całego gruzowiska.

Drugim, o niewspółmiernie większej wartości poznawczej /od omówionego/ jest obiekt 16 - kolejny piec w obrębie badanego stanowiska. Zlokalizowany jest on na osi NN-SW i znajduje się w

odległości około 12 m na południowy-wschód od obiektu 5.

Pontewar: należał pod dość znaczną warstwą próchnicy /około 40 cm/, zachował się w stanie pozwalającej na uchwycenie całej ławy fundamentowej. Wykonane w całości z kamieni polnych, częściowo wykładanych od strony wewnętrznej, tworzyła komorę o wymiarach około 3,5 x 2 m oraz tunel o długości około 3 m i szerokości wewnętrznej około 40 cm. W szczególności dobrym stanie zachował się tunel zbudowany w osłodzi z kamieni otoczakowych spojonych gliną, która w wyniku długotrwałej działalności wysokiej temperatury uległa przepaleni, a przez to samo bardzo mocno związała ułożone dość ściśle kamienie /stroną obróbką do wnętrza/. Na głębokości VII warstwy mechanicznej /70 - 80 cm od powierzchni gruntu/ na przeważającej części pozostałości po piecu natrafiono na zachowany w idealnym stanie bruk kamienny spójny, podobnie jak ściany tunelu, przepaloną gliną. W części środkowej pieca /przy ścianie północno-wschodniej / natrafiono na poziomie IV warstwy mechanicznej /40 - 50 cm od powierzchni gruntu/ na klepisko gliniane, wzmocnione kamieniami. Na jego powierzchni zanotowano występowanie znacznej ilości ułamków naczyń szklanych i odpadów produkcyjnych. Natrafiono tu także na jedyny zachowany w całości egzemplarz buteleczki o wysokości 9 cm.

Pośród innych odkrytych obiektów wymienić należy kilka skupisk kamieni /na obrzeżu stanowiska/ przemieszanych bezładnie z fragmentami spieków, wypełniające jamy nalegające w osi do głębokości 1 m. Wydaje się, że są to wzmocnienia części ziemnej słupów podtrzymujących konstrukcję dachową wiaty, pod którą prowadzono działalność produkcyjną.

Uzyskany materiał zabytkowy w postaci znacznej ilości fragmentów wyrobów - głównie butelek, a także nieco mniejszej ilości szklanych pucharek, rurek oraz naczyniów, których kształt i funkcję można będzie ustalić dopiero w wyniku emiklwej analizy laboratoryjnej. Wyroby te oraz stosunkowo liczne ułamki ceramiki pozwoliły na stwierdzenie, że huta produkująca masowo wspomniane wyroby szklane działała na początku XVIII wieku.

Całość materiałów źródłowych i dokumentacja znajdują się w Pracowni Dziejów Szklania Instytutu Archeologii i Etnografii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Badania zakończono.

TARNÓW
Góra św. Marcjina

patrz późne średniowiecze

TCZEW - Stare Miasto
Sektor O

patrz późne średniowiecze

TORUŃ
kościół Najświętszej Marii Panny
ul. Dominikańska 1-9

patrz późne średniowiecze

ZAMOŚĆ - Stare Miasto
i twierdza

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Zamościu

Badania prowadziili mgr. mgr. Mirosława Koćwin, Mirosława Pomarańska, Ryszard Pomarański pod kierownictwem mgr. Pawła Dąbrowskiego /autor sprawozdania/. Finansowała Wojewódzka Dyrekcja Inwestycji w Zamościu. Szósty sezon badań. Miasto nowożytna /koniec XVI - XIX w./.

Badania koncentrowały się na wybranych odcinkach fortyfikacji twierdzy Zamóść.

Badania wschodniego odcinka fortyfikacji, pomiędzy bastionami 6-7 objęły powierzchnię ponad 300 m², założone wykopy odsłoniły pozostałości potężnej komunikującej miasta z przedpołiem twierdzy i związanej z potężną warownią, a także fragmenty skomunikowanej z potężną północniejszą obronologicznie galerią atakowniczą. Badaniami objęto również przedpole potężnej odłamniającej pełny profil fosy suchej i mokrej, łączącej z przełomem, wraz z ukrytymi w skarbach ziemnych salakami